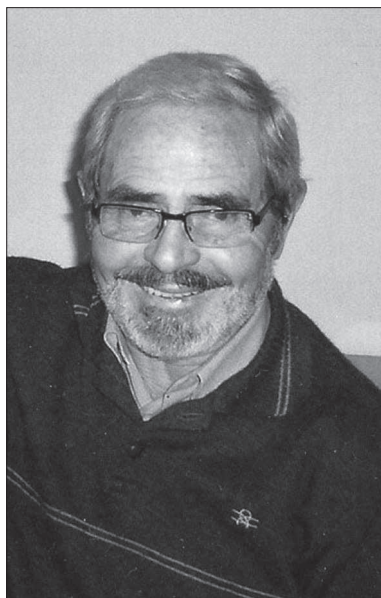

JOSEP AYMÍ, EN EL RECORD

JAUME AYMÍ ESCOLÀ

*Soci fundador del CERE
Professor emèrit de la URV*

En uns moments com aquests, de crisi no només econòmica sinó especialment de valors i d'horitzons personals i col·lectius, és oportú mirar al nostre voltant i repensar en els nostres referents més immediats. En l'àmbit que ens és propi, al Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, volem recordar la figura de Josep Aymí (fig. 1), de la Palma, mort sobtadament a finals de juliol. Els qui l'hem conegut destaquem alguns elements de la seva trajectòria vital que ens són molt necessaris, no pas per enaltir-lo i silenciar les seves ombres, en un intent de presentar-lo com a model de comportament cultural i social, sinó almenys, d'una manera més modesta i realista, per aprofitar el seu comiat i reflexionar conjuntament sobre els nostres neguits col·lectius.

*Fig. 1. Josep Aymí
(J. Boqué, desembre de 2010)*

En primer lloc, per a la gent de la Ribera que no l'hagués conegut si no venia per la Palma, cal dir que no era un gran home brillant, un intel·lectual, un artista de primer rang, però sí que pot ser considerat, en el millor dels sentits, un homenot del sud, en la línia de les persones entrevistades a la coneguda obra del nostre benvolgut col·laborador i amic Xavier Garcia. En aquest primer aspecte ja podem dir que excel·lia, en el de no voler protagonisme ni destacar personalment en res de tot el que feia. Això avui dia cal dir que sobta de manera molt evident, en un món tan abocat a l'obsessió pel triomf i el lluïment individual a costa del menyspreu pels afers col·lectius i pel bé comú. L'escriptor Josep Maria Espinàs, un home tan estimat per molts de nosaltres, sempre diu que ell s'ha considerat a si mateix "un home de fer feines" a causa de la seva disponibilitat múltiple per donar un cop de mà en tot allò que ha considerat que podia fer culturalment per ajudar a redreçar el país. Doncs en aquest sentit, al seu nivell el nostre Josep va fer sempre exactament això mateix: donar un cop de mà en allò que feia falta i que servís perquè el poble tirés endavant.

Si es tracta breument de comentar les seves múltiples tasques com a dinamitzador cultural a la Palma, podem començar parlant de la seva joventut, als anys cinquanta, com a membre actiu del grup de teatre català del poble, una afició intensa que va poder desenvolupar després, quan darrerament, ja al segle XXI, ha coordinat el grup actual, amb la gent jove d'ara que està continuant una llarga tradició que ell i molts altres van reprendre en plena postguerra.

Aquesta mateixa disponibilitat el va fer acceptar, en ple franquisme, de ser nomenat alcalde, als anys seixanta, per intentar resoldre alguns dels problemes bàsics de la Palma en aquells anys, entre altres, el de l'aigua corrent a les cases. La gent, agraïda pels esforços i per l'èxit d'aquest i altres objectius assolits, va decidir més tard honorar-lo amb un premi realment extraordinari: que el carrer on vivia portés el seu nom. Així, sentiria per sempre un legítim orgull, mai expressat obertament, de rebre les cartes a ell adreçades amb aquesta curiosa coincidència.

Després d'aquest període de gestió pública, en plena maduresa, en lloc de retirar-se només als seus assumptes com a pagès i pare de família, que per cert demanaven tot el seu esforç i dedicació —i aquí cal valorar la comprensió i l'ajut incondicional de l'esposa—, no va deixar mai de col·laborar en segona línia en tot allò que li agradava i on veia que podia servir. En tot cas, d'aquella etapa va arrossegar fins al final una severa complicació de salut: era diabètic, però tampoc en això vam sentir-lo queixar-se especialment, perquè tenia una innata elegància espiritual de no posar èmfasi en els aspectes durs i negatius de la vida i, en canvi, procurava encomanar optimisme en qualsevol circumstància (sovint minimitzant la importància dels problemes econòmics, una actitud que lògicament no el va ajudar a progressar en aquest sentit, ben al contrari). Aquí podem parlar, per contrast i anant a l'altra banda del pèndol, de com s'han trastocat els models d'actuació social, quan ara són reconeguts i fins i tot envejats aquells que s'enriqueixen ràpidament sense gaires mira-

ments o fins i tot s'aprofiten dels càrrecs públics per un sentit nefast d'ambició egoista i per vanitat. I a la vegada, també referir-nos a la cultura de la queixa, del pessimisme global sobre qualsevol circumstància, al sentit apocalíptic de tants entesos que des de la seva torre d'ivori sembla que s'alegrin vaticinant-nos les pitjors desgràcies i col·laborant en la por i el desànim col·lectiu, tan tòxics i perillosos.

Ja en plena democràcia, als pobles no ha estat pas fàcil l'harmonia i el consens, sinó que a vegades assistim a una lamentable degradació de la convivència diària per motius polítics i per rancúnies diverses entre uns i altres. El Josep avorria profundament aquesta situació de malestar i intentava, no sempre amb èxit, superar les actituds excloents. En qualsevol cas, mai no el vam veure deixar de parlar-se amb ningú, fos del grup que fos, i sí treballar en diferents activitats per a tothom, sense mirar el color i el carnet de ningú.

Un altre element interessant de la seva personalitat era la seva atracció per la gent jove, de manera que ja de ben gran va entrar a formar part de la direcció esportiva del futbol del poble: anar a entrenar-se amb els jugadors, acompanyar-los aquí i allà els diumenges per tota la comarca, preocupar-se pel present i pel futur del club... Van ser una colla d'anys intensos, amb moltes estones robades a la vida familiar, però amb un evident enriquiment d'esperit, amb una bona sintonia amb les noves generacions de fills i néts, tan diferents en moltes coses dels seus companys habituals de cafè i de tertúlia. Aquesta necessitat de convivència entre joves i grans, que avui dia tenim dramàticament desencaixada al món occidental, és una de les desgràcies més punyents de la nostra societat civil, i no sembla ara mateix que aquest fet tan lamentable pugui millorar, ni al món rural ni a les grans ciutats.

Algunes de les seves ombres ja han quedat breument apuntades fins aquí. Ens queda el dubte de pensar si aquest activisme públic constant no li treia força conscient de si mateix com a persona, i si cuidava prou o no àmbits fonamentals de la vida com són la reflexió i el creixement personal, la cura de l'entorn familiar i el sentit espiritual de l'existència humana (tingui o no concreció religiosa, que és diferent). En aquests aspectes, però, sempre podem destacar que no era gens dogmàtic, que escoltava sempre i mai no imposava les seves opinions o plantejaments, ni s'alterava en discussions a vegades absurdes que ens treuen energia; que sentia curiositat pel món, especialment el de la cultura: el cinema, el teatre (com ja hem assenyalat), la pintura i l'esport.

Aquests darrers apartats ens serviran per arrodonir el comentari de la seva trajectòria. Pel que fa al món de la difusió cultural, cal esmentar que va pertànyer des de bon principi (any 1996) al grup de gent de la Palma que va crear la revista local *Lo Mussol* i que ha contribuït fins a aquest estiu en la seva elaboració. Per a les persones de la Ribera que des dels anys vuitanta i noranta han participat en aquest esplèndid moviment de redreçament periodístic i cultural que han estat i són les revistes locals, aquest aspecte és especialment entranyable i valuós en tot allò que té de feina sovint no gaire reconeguda, però ben sòlida, de "picar pedra", perquè la gent se senti arrelada, i també perquè molts dels nostres

convilatans que han anat a viure fora de la comarca puguin seguir mantenint el contacte regular i fonamental amb la vida del poble.

En l'àmbit festiu també ha deixat la seva empremta, especialment en les festes nadalenques (pessebres, cavalcada de Reis...). Sent pintor de parets com era, sempre hi havia ocasió de prestar servei a algú que feia reformes a casa, necessitava un rètol, un cartell, un dibuix... I com a pintor aficionat, segurament era ara a la seva vellesa quan hauria pogut desenvolupar en profunditat les seves habilitats artístiques evidents, especialment en els paisatges a l'oli. És entranyable esmentar aquí com, a conseqüència de la seva mort, de manera gairebé immediata es va organitzar a la Palma una magnífica exposició d'artistes locals dedicada a la seva memòria. I en darrer terme sabem que aquest mes d'octubre el grup de teatre Lo Teló li dedicarà una sessió especial.

Estem segurs que tota aquesta experiència viscuda, tot aquest testimoni vital no pot quedar mai en el no-res. En tot cas, quedem els vius per continuar, per aprendre i millorar l'herència que persones com ell i molts altres ens han deixat, una herència que configura el nostre bagatge humà, amb totes les seves arestes i contradiccions, però amb un clar desig de superació.

Jaume (en nom de la família Aymí Cubells)